

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

І. В. Ксьонжик, кандидат економічних наук
Миколаївський національний аграрний університет

Визначено основні етапи формування концепції інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій; класифіковано інструменти реалізації інфраструктурного забезпечення за елементами інституціональної належності.

Ключові слова: концепція, інфраструктурне забезпечення, розвиток, сільські території.

Постановка проблеми. Загальноекономічна еволюція і її агреговані показники стали передумовою для осмислення процесів інфраструктурного забезпечення, їх модернізації та зв'язку зі структурними перетвореннями соціально-економічного розвитку сільських територій. Це насамперед відбивається в так званих «векторах інфраструктурного забезпечення», у формуванні середовища підтримки господарських процесів і забезпеченні напрямків соціально-економічного розвитку та конкурентоспроможності сільських територій. При цьому, слід зазначити, що інфраструктурне забезпечення розвивається в рамках еволюційного процесу, адекватно реагуючи на всі перетворення і модернізації економічних систем.

Внаслідок існуючих інституціональних, економічних, галузевих особливостей формування інфраструктурного забезпечення відбувається модифіковано. Різна і ефективність його впливу на динаміку соціально-економічних процесів розвитку сільських територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання взаємодії різних складових систем інфраструктурного забезпечення, визначення параметрів соціально-економічного розвитку сільських територій, виокремлення груп економічних інтересів розглядалось у роботах Р. Д. Алчанова [2], Т. М. Кривошеєва [4], Є. А. Монастирського [5], Т. В. Харитоновна [4].

Незважаючи на багатогранність теоретико-методологічної бази дослідження інфраструктурного забезпечення соціально-

© Ксьонжик І. В., 2014

економічного розвитку сільських територій, в цій сфері залишається ще багато невирішених проблем, таких як: відсутність систематизації напрямів, визначальних умов для формування і функціонування окремих інфраструктурних елементів, відсутність комплексного підходу до формування концепції інфраструктурного забезпечення розвитку сільських територій.

Мета статті – визначити основні етапи формування концепції інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій; класифікувати інструменти реалізації інфраструктурного забезпечення за елементами інституціональної належності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз напрямків дослідження природи інфраструктурного забезпечення на базі системного, функціонального та галузевого підходів зумовив необхідність їх систематизації, що визначає умови для формування і функціонування інфраструктури соціально-економічного розвитку сільських територій.

Інфраструктурне забезпечення соціально-економічного розвитку значною мірою визначається сформованою системою інститутів, що потребують розробки методології та класифікації. Перехід від одного типу розвитку господарських систем до іншого означає перехід від одного домінуючого інституту до іншого. При цьому виникає необхідність комплексного вивчення формування та розвитку інститутів інфраструктурного забезпечення сільських територій, що дозволило б виявити тенденції зближення трансакційного і виробничого секторів і усунути інституціональні розриви між ними, що істотно позначиться на його результативності [1].

На сучасному етапі економічної модернізації спостерігається модифікація моделі інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій залежно від галузевої специфіки суб'єктів аграрного господарювання, які працюють в даній місцевості. При цьому слід враховувати, що інфраструктурна модифікація повинна бути нерозривно пов'язана з адекватною модернізацією інституціональної моделі соціально-економічного розвитку. Представляє інтерес дослідження самого процесу формування архітектури інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку

з урахуванням інваріантності функцій елементів інфраструктурного забезпечення.

Під формуванням концепції інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку будемо розуміти взаємозалежну і взаємодіючу сукупність і послідовність дій суб'єктів господарювання, методів та інструментів регіональних і державних органів влади з метою реалізації поставлених цілей і програм транскордонного рівня. На нашу думку, цей процес має складатися з певних елементів (рис. 1).

Рис. 1. Етапи формування концепції інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій

Розроблено з використанням [2, с. 308-313]

Підсумковий етап формування інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій, на нашу думку, полягає у визначенні та формуванні його кінцевої стратегічної мети як певної інтегральної цілі, яку необхідно досягти. Інтегральною вона є за рахунок того, що включає в себе сукупність часткових цілей розвитку окремих складових інфраструктурного забезпечення сільських територій.

Основним результатом повномашбаного якісного інфраструктурного забезпечення розвитку сільських територій є підвищення рівня життя місцевого населення, активізація міжнародного співробітництва за рахунок підвищення рівня ефективності функціонування його складових [3].

Перший етап формування концепції інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій полягає у виборі його пріоритетних цілей. При його формуванні доцільно застосовувати метод систематизації, який дозволить визначити внесок кожної складової в його загальний розвиток.

Другий етап формування інфраструктурного забезпечення сільських територій полягає у визначенні напрямів його досягнення. Тут необхідно здійснити їх диверсифікацію. Напрями досягнення, незалежно від форми їх реалізації, передбачають підвищення рівня інфраструктурного забезпечення шляхом підвищення розвитку виробничої, транспортної, ринкової, рекреаційної, інформаційної, соціально-побутової та екологічної складових.

Третій етап формування інфраструктурного забезпечення сільських територій полягає у виборі інструментів його реалізації, що є необхідною умовою досягнення пріоритетних цілей. Відповідно до поставлених цілей інструменти реалізації інфраструктурного забезпечення необхідно класифікувати за елементами інституціональної належності:

1. Закони та нормативно-правові інструменти досягнення інфраструктурного забезпечення. Група таких інструментів включає в себе законодавчу базу. Основна проблема цієї групи інструментів полягає в неузгодженості нормативно-правової бази як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні. Проблематичним є і відсутність єдиного органу управління, який би займався, безпосередньо, інституціональним моніторингом інфраструктурного забезпечення сільських територій. Аналіз законодавчої бази країн Європи свідчить, що для поліпшення стану і якості інфраструктурного забезпечення сільських територій України, а також підвищення його стандартів до європейських необхідно:

- прискорити впровадження у встановленому порядку нормативно-правових актів, які регулюватимуть роботу по розбудові і спільному використанню інфраструктурних об'єктів;

- врегулювати законодавство з питань спільних дій при надзвичайних ситуаціях на сільських територіях за європейським зразком;

- подальше нормативно-правове врегулювання повноваження місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування щодо надання їм більшої самостійності у вирішенні окремих питань регіонального і місцевого розвитку (в першу чергу це стосується формування місцевих бюджетів та їх використання).

2. Впровадження програм сусідства. Програми сусідства дозволяють вивести питання інфраструктурного забезпечення сільських територій на новий рівень. Сьогодні такі програми працюють в Україні за такими напрямками: Польща – Білорусь – Україна, Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна, Румунія – Молдова – Україна. Головною метою цих програм є покращання соціально-економічної ситуації на сільських територіях та здійснення ефективної координації між різними інструментами фінансування проектів в існуючих правових і фінансових рамках.

3. Інституціональне забезпечення співробітництва. У системі центральних державних органів України нині немає структури, яка б займалася питаннями інфраструктурного забезпечення сільських територій, виконуючи насамперед методологічні, консультативні функції, узагальнюючи і поширюючи відповідний досвід. Потребує подальшого поширення практика формування інституту уповноважених Прем'єр-міністра України з різного роду питань за прикладом Угорської Республіки.

4. Запровадження державних програм безперервного навчання працівників органів місцевого самоврядування з найбільш актуальних проблем інфраструктурного забезпечення на регіональному рівні. Залучення з цією метою грантових ресурсів за програмами міжнародної технічної допомоги Україні з боку ЄС і донорських організацій, у тому числі з використанням управлінського досвіду та ділових контактів

працівників органів державної влади центрального рівня (Мінекономіки, МЗС, Секретаріату Президента України тощо).

5. Проведення регулярних стажувань працівників органів місцевого самоврядування за кордоном з метою вивчення досвіду та управлінських засобів реалізації успішних програм інфраструктурного забезпечення сільських територій.

6. Залучення структурних підрозділів Національної академії державного управління при Президентові України та інших державних вищих навчальних закладів відповідного профілю до реалізації короткотермінових безоплатних навчальних програм для працівників органів місцевого самоврядування з питань інфраструктурного забезпечення сільських територій та засобів його розвитку в сучасних суспільно-економічних умовах.

7. Розвиток інституціонального середовища на основі надання державою інформаційної, консультаційної та організаційної підтримки громадським організаціям, що працюють у цій сфері, включаючи агенції регіонального розвитку і міжнародні асоціації.

8. Підготовка та перепідготовка кадрів для управління питаннями інфраструктурного забезпечення, включаючи фахівців з міжнародного регіонального менеджменту, організаційно-правового забезпечення тощо.

9. Набуття досвіду з розробки конкретних проектів у сфері інфраструктурного забезпечення сільських територій, їх подальшої інтеграції з подібними структурами ЄС [4, с. 34-37].

З урахуванням вищезазначених концептуальних положень представимо процедуру реалізації інфраструктурного забезпечення на основі систематизації заходів, що формують соціально-економічний процес на сільських територіях (послідовність надання інфраструктурних послуг) (рис. 2).

При аналізі ефективності інститутів важливо простежити їх еволюцію, що дозволить зрозуміти природу їх ефективної чи неефективної взаємодії на інноваційний розвиток господарських систем, а також врахувати їх еволюційно-генетичні особливості при розробленні інфраструктурної моделі інноваційного розвитку промислових підприємств різної галузевої спрямованості.

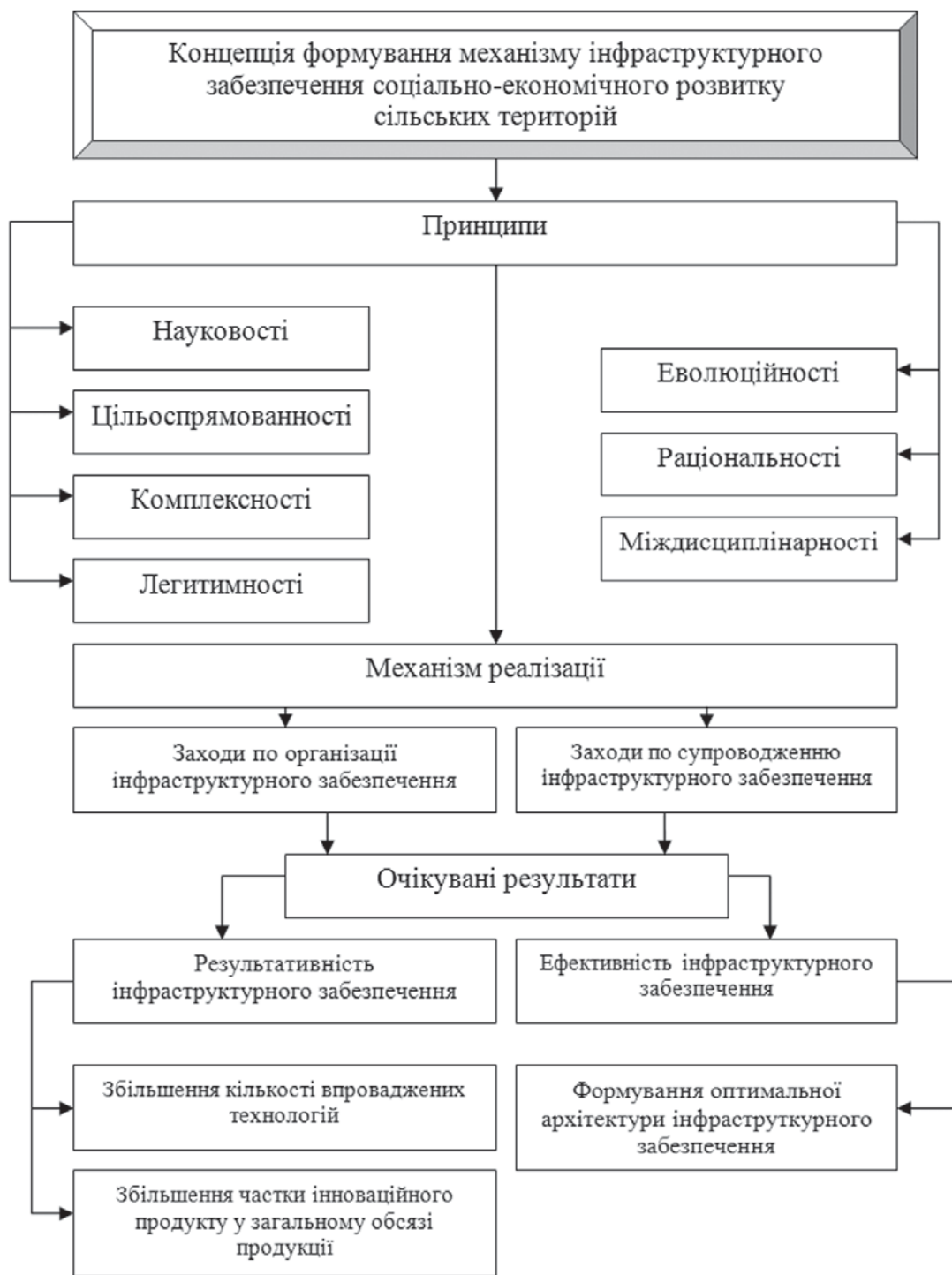

Рис. 2. Концепція формування механізму інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій*

*Розроблено з використанням [5, с. 57-61]

Висновки. При розробленні механізму інфраструктурного забезпечення необхідно орієнтуватись на оптимальний склад елементів і інститутів інфраструктури сільських територій, що

дозволить комбінувати ресурсне забезпечення технологічного трансферту. Результативність процесу інфраструктурного забезпечення передбачає інтеграцію витрат інфраструктурних елементів, що реалізує процес інформаційно-інфраструктурного трансферту.

У подальшому реалізація концепції, на наш погляд, повинна спиратись на систему наукових принципів стратегічного управління соціально-економічним розвитком, що дозволить вирішити такі проблеми, як інституціональні розриви між наукою і виробництвом; взаємодією і неперервністю елементів інфраструктурних систем; відсутністю інституціонального механізму забезпечення комерціалізації проектів оновлення інфраструктурного забезпечення сільських територій.

Список використаних джерел:

1. Инновации плюс инвестиции. Организационный механизм поддержки инновационно-инвестиционной деятельности / Под. ред. В. В. Глухова, В. Г. Колосова. — С-Пб. : Изд-во С-ПбГТУ, 1996. — 130 с.
2. Алчанова Р. Д. Методический инструментарий оценки совокупного эффекта функционирования инфраструктуры предпринимательства // Конкурентоспособность регионов: факторы и стратегии управления : материалы Всеросс. конф. — Уфа : Уфимская государственная академия экономики и сервиса, 2006. — С. 308—313.
3. Чистякова Н. О. Мониторинг и оценка эффективности функционирования инфраструктуры инновационной системы региона. : дис. канд. экон. наук. — Новосибирск, 2009. — 218 с.
4. Харитоновна Т. В. Методика оценки уровня развития и эффективности функционирования инновационной инфраструктуры региона / Т. В. Харитоновна, Т. М. Кривошеева. — М., 2008. — С. 34—37.
5. Монастырский Е. А. Концепция и принципы разработки и применения методики комплексной оценки и мониторинга инновационных проектов / Е. А. Монастырский, С. А. Погребняк // Инновации. — 2003. — № 6. — С. 57—61.

И. В. Ксёнжик. Формирование концепции инфраструктурного обеспечения социально-экономического развития сельских территорий Украины.

Определены основные этапы формирования концепции инфраструктурного обеспечения социально-экономического развития сельских территорий; классифицированы инструменты реализации инфраструктурного обеспечения по элементам институциональной зависимости.

I. Ksonzhyk. Concept of infrastructure support formation in the process of social and economic development of rural Ukraine.

The main stages of formation of concept infrastructure for social and economic development of rural areas are defined; the instruments of infrastructure formation providing the elements of institutional affiliation were classified.